

104/1 VISA

FYLKE: Møre & Romsdal
Kommune: Nesset og Rauma

Nedbørfelt: 126 km²
Toppunkt: 1552 moh.
Utløpspunkt: 0 moh.
Marin grense: ca 115 moh.
Kraftpotensial: 14 GWh
SP-kategori: II
Økonomiklasse: 6
Naturgeogr. region: 39a

Visa har sitt utløp på sørsiden av Langfjorden ca 10 km sørvest for Eidsvåg.

Klimaet er hovedsakelig maritimt i lavere deler, og går gradvis over i et maritimt fjellklima i de høyere deler. Topografien gir store lokalklimatiske forskjeller. Normal årsnedbør er 1500-1750 mm.

Nedbørfeltet består av et hoveddalføre, Vistdalen, og de tre sidedalene Horndalen, Kjødalen og Langdalen. Hoveddalføret drenerer i nord-nordvestlig retning, mens sidedalene ligger sørvest for Vistdalen og drenerer i øst-nordøstlig retning. Vistdalen er en typisk U-formet dal med bratte dalsider og flat dalbunn hvor elva slynger seg fram mot utløpet. Horndalen, Kjødalen og Langdalen er hengende sidedaler til Vistdalen og har U-formete tverrprofiler. I nedre deler har imidlertid elvene gravd seg djupt ned og danner tilpasningsdaler som er mer V-formet ned til Vistdalen. Her går elvene i stryk og fosser. Fjellområdet er til dels et vilt landskap med kvasse tinder og egger, botner og breer. De høyeste fjellene når opp i 1500 meters høyde, mens de fleste toppene ligger mellom 1000-1200 moh.

Berggrunnen består hovedsakelig av gneis. Løsmassene er dominert av bunnmorene.

Langs Visa er gråorskogene til dels uttynnet eller fjernet pga. jordbruk og elfeforbygninger - spesielt langs nedre deler. I den sørvendte dalsiden i Vistdalen er det betydelig innslag av alm og hassel i løvskogen. Ellers er det bjørkeskogtyper som dominerer de skogkledde lisidene både i Vistdalen og sidedalene i vest, men med innslag av furu i nedre deler av dalene. Over skoggrensen på 6-700 moh. er det fattig myr- og heivegetasjon som dominerer. Enkelte fjell når opp i den høyalpine sonen.

Riksvei 660 krysser like ovenfor utløpet av Visa, fortsetter videre på østsiden av elva opp gjennom Vistdalen og over Vistdalsheia til Eresfjorden. Fra utløpet går det også vei på vestsiden av Visa og 2-3 km oppover langs elva før den går sammen med riksveien. Ellers er det flere mindre veier og stikkveier som krysser elva i dalbunnen.

I Vistdalen er det bosetting langs hele vassdraget fra utløpet til helt øverst i dalføret. Stort sett hele dalbunnen er påvirket av jordbruk. I lisidene ovenfor den dyrkede marka er det flere steder et belte med granplantefelt. Enkelte steder er tidligere beitemark blitt tilplantet med gran.

Ved Myklebostad er elva kanalisert utenom et mindre sideløp og det ”nye” området er under oppdyrking. Begge sidene av elva er her forbygd og kantskogen er fjernet. Flere strekninger av Visa er forbygd mot flomskader, og kantskogen er delvis fjernet, delvis sterkt skadet. Gjennom Horndalen går det ei kraftlinje som fortsetter videre østover Vistdalsheia.

Naturfaglige verdier

Vassdraget inneholder de fleste naturtyper som er vanlige i regionen, og typeverdien er derfor stor.

Regionen er fra før mangelfullt dekt i verneplanene. Typeverdiene i Visa dekkes derfor ikke av andre

vernede vassdrag.

Geofag

Fjellgrunnen er i stor grad dekt av løsavsetninger, hovedsakelig bunnmorene. Kjøvdalsvatnet er morenedemt. I fjellområdene er det morenerygger fra lokale botnbreer. I det bratte partiet ned mot Vistdalen går elva på tvers av gneisens lagdeling og har således utviklet et trappeformet løp. I høyfjellet er det mye forvitningsmateriale. Alpine former er også et særpreg.

*Middels verneverdi ***

Botanikk

De vegetasjonstypene som en kan forvente å finne i vassdraget er godt representert. Gradienten fra fjord til tinder og breer er typisk for regionen. Både hoveddalføret og sidedalene er skogrike og frodige, og langs hovedelveløpet er det rike gråorskoger. I nedre deler av elveløpet er det en del tekniske inngrep som reduserer verdien av vassdraget. Diversiteten er stor.

*Stor verneverdi ****

Landfauna

Visa er et vassdrag med typisk sonering av fuglebiotoper, fra områdene nederst ved fjorden via dalskogene til store urørte snaufjellsområder. Fuglefaunaen er representativ for regionen. Området har en viktig funksjon som hekkeområde for hønsefugl og rovfugl. Det er sjøfuglkolonier ved utløpet, og vinterstid har svaner og gjess tilhold her.

Det finnes bra bestander av hjort og rådyr. Elg er observert i de senere år. Bestanden av oter har gått tilbake, men arten bruker fortsatt vassdraget regelmessig. Grevling er et nytt innslag i faunaen.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Visa drenerer et stort fjellområde med mange klarvannssjøer. Vassdraget er middels variert mht. ferskvannsbiotoper, med lite arts mangfold, men i de nedre deler høy produktivitet. Vannfaunaen er representativ for regionen.

De nederste 6 km fører laks og sjøørret. Elva betraktes som et godt smålaksvassdrag med god avkastning. I tillegg forekommer stasjonær ørret i resten av elva. I øvre del av vassdraget ligger det mange verdifulle fiskevann med ørret som eneste art.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Gårdsbosetningen i Vistdalen går tilbake til jernalderen. Flere gårder har rike gravfunn og på Nerland ligger det ni gravrøyser. Utmarksressurser kan ha vært utnyttet i jernalder og middelalder, bl.a. er det funnet to dyregraver ved Hausteng. Området gir muligheter for å belyse seterdriftens historie.

Gårdene i Vistdalen har et stort antall godt bevarte gamle hus, hovedsakelig fra 1800-tallet, flere også fra 1700-tallet. Her er en rekke romsdalslån og enkelte eldre våningshus av røykstovetypen, samt kombinerte driftsbygninger fra 1700-tallet. Mange tun har helhetlige gamle bygningsmiljøer. Oppover hele dalen finnes ruiner etter nedlagte husmannsplasser. Ved Visa og sideelvene er det mange kvernhus og en rekke kvernhusruiner. I Langdalen, Kjøvdalen og Horndalen er det gamle seter- og utslåttområder. Her og oppe i dalsidene i hoveddalen er en rekke seteranlegg og tufter etter tidlig nedlagte setrer. Bl.a. har Nedregardsetra og Øygaardsetra godt bevarte seterhus. Ved Kjøvdalsvatnet er det ei fiske- og jaktbu av jordgammetypen og ved fjorden ligger det gamle naust.

Området har varierte kulturminner som dekker et langt tidsrom. Det er knyttet store kulturhistoriske

verdier til den rike og varierte bygningsmassen på gårdstunene, i innmark og utmark. Kulturminner og kulturlandskap har kunnskapsverdi og opplevelsesverdi av lokal og regional betydning.

*Stor verneverdi ****

Friluftsjnteresser

Hoveddalføret er sterkt preget av inngrep, mens fjellområdene framstår som relativt urørte og med store opplevelseskvaliteter. Fjellområdene er til dels lett tilgjengelige, og er knyttet sammen med et større nett av turistforeningshytter sør- og østover. Brukerne er både lokale og regionale. Spesielt laksefisket trekker mange fra inn- og utland. Fjellområdene er svært godt egnet og mye brukt til turgåing både av lokalt bosatte og tilreisende.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

I nedbørfeltet finnes 57 bruk med et samlet jordbruksareal på ca 3750 da. Jordbruket er aktivt med mange veldrevne bruk. De siste årene er det bygd mange nye driftsbygninger og et større fellesdyrkingsprosjekt er i gang i sidedalen Langdalen. Kjøvdalen blir brukt som beiteområde for storfe og sau. Kjøvelva har selvgjerdefunksjon over en strekning på 1575 m.

I alt finnes ca 1000 da produktiv barskog og 23000 da produktiv løvskog. Det er plantet lite skog, men i årene framover er det ventet vesentlig økt aktivitet i skogbruket.

*Middels verdi ***

Kraftressurser

En utbygging av Visa kan utnytte fallet i sideelva Kjøvelv mellom kote 370 og kote 145, dvs. ved samløpet med Visa. Kjøvdalsvatnet tenkes regulert 2,5 m (+2 m, -0,5 m). Dette gir 14 GWh midlere årsproduksjon. Prosjektet er plassert i kategori II (6) i Samlet plan.